

HISTORIA PRAW DZIECKA

Historia praw dziecka nie jest długa.

Pierwsze, rozpoczęte badania psychologiczne nad sytuacją dziecka, w duchu rozważań poglądów humanistycznych pojawiły się z końcem XIX wieku. Wcześniej dziecko, jako człowiek – istota społeczna, nie istniało w ludzkiej świadomości. Od średniowiecza po romantyzm, istniało przekonanie, że dziecko jest „dobrym materiałem”, z którego wytworzyć można istotę zasługującą na miano człowieka. Myśl ta, utwierdzona była w tym, że uda się osiągnąć wysoki poziom rozwoju tylko przy stosowaniu surowej dyscypliny. Dzieci w opisywanych czasach, nie były otoczone specjalną opieką czy troską. XIX-wiecznym impulsem kierującym tego typu myślenie do zmiany i zapoczątkowanie go w działaniach międzynarodowych, była historia 8-letniej dziewczynki, Mary Ellen Wilson z Baltimore. Bita przez matkę, pomoc uzyskała od osób zajmujących się ochroną praw zwierząt. Wtedy też powstał **ruch obrony dzieci przed przemocą**. Organizacje lokalne, stowarzyszenia zaczęły chronić zasady uprawniające młodych ludzi do szczególnego traktowania, opieki i należytej troski.

Początek XX wieku wniósł do ludzkiej świadomości postrzeganie dzieci podmiotowo, nie jak do tej pory w kategorii przedmiotów. Prekursorami głoszącymi hasła ukazujące dzieci jako jednostki warte uwagi i mające swoje prawa byli między innymi: J. Devey, M. Montessori, R. Steiner, J. Korczak, S. Szuman.

Janusz Korczak: „dziecko nie jest przyszłym człowiekiem tylko człowiekiem”, co świadczy o tym, że tak samo jemu jak i dorosłym przysługują pełnia praw ludzkich.

Rozpoczęto tworzenie dyskursu dotyczącego świata dzieci. Specjalne metody wychowawcze i proces kształcenia skoncentrowane zostały wokół potrzeb młodych osób, ich zainteresowań, aktywności, dostrzegając proces dorastania, rozwijania intelektu i osobowości. Postrzeganie dzieci jako osób mających znaczenie w społeczeństwie, zapoczątkowało nurt myślenia o nich jako o pełnowartościowych ludziach, przyznając im oficjalne prawa, których do tej pory były pozbawione.

Stopniowo na całym świecie zaczęły powstawać organizacje i podmioty chroniące dzieci i walczące w imię ich ochrony i praw. Powstawały międzynarodowe towarzystwa – kryminologów, sędziów dla nieletnich, opieki nad porzuconymi lub bezdomnymi. Ich działania kierowane były wobec łagodzenia prawa karnego dla nieletnich, powstawania placówek wychowawczych i opiekuńczych.

W 1913 roku odbył się I Międzynarodowy Kongres Opieki nad Dzieckiem.

W 1920 roku powstał Międzynarodowy Związek Pomocy Dzieciom, których założyciele organizowali pomoc dla dzieci doświadczających skutków wojny. Związek ten, 3 lata później, uchwalił dokument zwany DEKLARACJĄ PRAW DZIECKA, który przyjęty został przez Ligę Narodów. Największe znaczenie przypisuje się słowom:

„mężczyźni i kobiety wszystkich narodowości uznają, że ludzkość powinna dać dziecku wszystko, co posiada najlepszego i stwierdzają, że ciążą na nich, bez względu na rasę, narodowość, wyznanie (...) obowiązki.”

Katalog praw dziecka poszerzony został poprzez wprowadzenie Deklaracji Praw Dziecka ONZ w 1959 roku.

Najistotniejszym dokumentem jednak jest uchwalona w 1989 roku KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA ONZ. Ustaliła ona status prawny i społeczny dziecka w oparciu o istniejące międzynarodowe regulacje oraz współczesne koncepcje wychowania.

Podstawowe założenia Konwencji:

- Dziecko jest samodzielnym podmiotem, uwzględniając jego potrzeby, niedojrzałość psychiczną i fizyczną, wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej
- Dziecko jest istotą ludzką, wymaga zatem poszanowania godności, tożsamości i prywatności
- Najlepszym środowiskiem wychowania jest rodzina
- Rolą państwa jest wsparcie, a nie wyręczanie w funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodziny

Zasady systemu ochrony praw dziecka określone przez Konwencję:

- Nadrzędnym prawem jest DOBRO DZIECKA
- Równość wobec prawa (bez względu na kolor, rasę, płeć...)
- Poszanowanie praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dzieci
- Zasada wsparcia ze strony państwa w zabezpieczeniu warunków socjalnych i zdrowotnych dziecka

Katalog Praw Dziecka w KONWENCJI obejmuje:

- Prawa cywilne i wolności osobiste
- Prawa socjalne
- Prawa kulturalne
- Prawa polityczne

Polska ratyfikowała powyżej opisany dokument w 1991 roku, co wiąże się z zobowiązaniem państwa do zachowania zgodności z obowiązującymi w Konwencji zasadami i prawami, polityki społecznej. W myśl tego rozumienia Konwencja staje się podstawą regulacji w polskim systemie.

W kolejnych latach zakres ochrony i działań w polu poszanowania i ochrony praw dzieci ulega rozszerzeniu. Istotną kwestią stały się działania na rzecz profilaktyki prostytucji i pornografii dziecięcej. Świadomość istnienia problemów tego typu pogłębiła się. W 1996 roku zwołany został Pierwszy Światowy Kongres na rzecz Przeciwdziałania Prostytucji i Pornografii Dziecięcej, natomiast w 2000 roku, stworzono dwa protokoły fakultatywne do Konwencji o Prawach Dziecka, które dotyczyły kwestii angażowania dzieci w konflikty zbrojne i handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i pornografii.

Każdemu dziecku przysługują prawa dziecka. Działają one na tej samej zasadzie, co prawa człowieka dotyczące spraw dorosłych i z nich się wywodzą. Jest to naturalna konsekwencja ich obowiązywania.

Nikt nie może dziecka tych praw pozbawić.